Skolinspektionen

Beslut
2014-03-21
Dnr 43-2013:4700

Söderhamns kommun
barn-utbildningsnamnden@soderhamn.se

Rektorn vid Bergviksskolan
asa.ang-eriksson@soderhamn.se

Beslut för grundskola och grundsärskola

efter tillsyn i Bergviksskolan i Söderhamns kommun

Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm, Besöksadress: Sveavägen 159
Telefon: 08-586 080 00, Fax: 08-586 080 10
www.skolinspektionen.se

Tillsyn i Bergviksskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Söderhamns kommun under våren 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Bergviksskolan besöktes av Skolinspektionen den 11 februari och den 12 februari 2014.

Fakta om skolenheten

Bergviksskolan är en kommunal skola i Söderhamns kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass och grundskola årskurs 1-9, grundsärskola samt fritidshem. Skolan har vid tillsynstillfället 302 elever varav 15 är inskrivna i förskoleklassen. Verksamheten i skolan är organiserad i två arbetslag F-6 samt tre arbetslag åk 7-9. Skolan leds av en rektor.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Enligt Skolverkets statistik (SIRIS) nådde nästintill 100 procent av eleverna vid Bergviksskolan kravnivån på samtliga delprov i det nationella ämnesprovet i matematik läsåret 2012/2013. Motsvarande resultat för riket uppgick till 68 procent. I ämnesprovet för svenska nådde även där nästintill 100 procent av eleverna kravnivån på samtliga delprov läsåret 2012/2013. Motsvarande resultat för riket uppgick till 78 procent.

Enligt skolans egna uppgifter nådde 79 procent av eleverna vid Bergviksskolan kunskapskraven i svenska i årskurs 3 vårterminen 2013. Samma läsår nådde 79 procent av eleverna kunskapskraven i matematik. Resultaten har försämrats jämfört med tidigare år. När det gäller de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena i årskurs 3 vårterminen 2013 saknar skolan sammanställningar.

Årskurs 6

Enligt nationell statistik nådde nästintill 100 procent av eleverna i årskurs 6 minst provbetyg E på samtliga delprov i det nationella ämnesprovet i matematik, svenska, engelska, biologi och samhällskunskap läsåret 2012/2013. Resultat för riket finns vid föreliggande beslutande inte publicerade i SIRIS.

Enligt nationell statistik nådde nästintill 100 procent av eleverna i årskurs 6 kravnivån på samtliga delprov i det nationella ämnesprovet i matematik, svenska, engelska läsåret 2011/2012. Resultaten för riket uppgick till 79 procent (matematik), 87 procent (engelska) samt 82 procent (svenska).

Enligt skolans uppgifter nådde nästintill samtliga elever i årskurs 6 kunskapskraven i grundskolans alla ämnen vårterminen 2013.

Årskurs 9 Enligt nationell statistik nådde 65 procent av eleverna i årskurs 9 kunskapskraven i samtliga ämnen läsåret 2012/2013. Motsvarande resultat för riket uppgick till 77 procent. Elevernas genomsnittliga meritvärde samma läsår var 189 poäng. Detta meritvärde är lägre än genomsnittet för Söderhamns kommun, 201 poäng, liksom genomsnittet för riket 213 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet har varierat under de senaste fem åren och som lägst varit 189 poäng läsåret 2012/13 och som högst 204 poäng läsåret 2008/2009.

Skillnaden mellan pojkars och flickors resultat genomsnittliga meritvärde har varierat kraftigt mellan 22 poäng läsåret 2008/2009 och upp till 67 poäng läsåret 2010/2011. Skillnaden är 36 poäng läsåret 2012/13. Enligt nationell statistik nådde 82 procent av flickorna målen i samtliga ämnen jämfört med 54 procent av pojkarna läsåret 2012/13.

Andelen elever behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram uppgick läsåret 2012/2013 till 77 procent, att jämföra med 88 procent för riket. Andelen behöriga elever till högskoleförberedande program var 75 procent att jämföra med 87 procent för riket. När det gäller behörigheten både till gymnasieskolans yrkesprogram och gymnasieskolans högskoleförberedande program finns även här en tydlig skillnad mellan pojkar och flickor. Nästintill 100 procent av flickorna är behöriga till gymnasiets yrkesprogram liksom högskoleförberedande program. Motsvarande resultat för pojkarna är 74 procent till gymnasiets yrkesprogram och mellan 66-71 procent till gymnasieskolans högskoleförberedande program.

Helhetsbedömning

Skolinspektionens granskning av Bergviksskolan visar att skolan behöver vidta åtgärder inom flera områden för att höja måluppfyllelsen och för att verksamheten i övrigt ska motsvara de krav som skollagen ställer.

Bergviksskolans elever i årskurs 9 når kunskapsresultat som är låga. Andelen elever som nådde målen i alla ämnen 2013 är lågt. Även andelen elever behöriga till nationella yrkesprogram eller högskoleförberedande program i gymnasieskolan, är lågt. Trenden för resultaten mellan 2009 och 2013 är nedåtgående. Mer än var tredje elev i årskurs 9 lämnande Bergviksskolan vårterminen 2013 utan fullständiga betyg. Den nationella statistiken visar också att pojkarna når

mycket lägre resultat än flickorna. När det gäller resultat i de lägre skolåren visar dock den nationella statistiken att eleverna i årskurs 3 och årskurs 6 i hög grad når kunskapskraven i de olika ämnena.

För att förbättra skolans resultat i de högre årskurserna måste skolan utveckla undervisningen så att den bättre anpassas utifrån varje elevs förutsättningar. Av Skolinspektionens intervjuer med elever och lärare framkommer även att skolan behöver förbättra arbetet med att klargöra mål och krav vilket är en förutsättning för att eleverna ska kunna ha inflytande över sin utbildning.

Arbetsprocessen med särskilt stöd måste förbättras så att eleverna får det särskilda stöd de har behov av enligt gjorda utredningar. Skolinspektionen identifierar flera exempel på att elever inte får det stöd de har rätt till. Skolan behöver också säkerställa att eleverna har tillgång till en samlad elevhälsa som arbetar förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot målen.

Elever och lärare som Skolinspektionen intervjuat uppger att de upplever skolan som trygg. Rektorn och lärare beskriver att det har varit ett intensivt arbete runt värdegrundsfrågor det sista året för att skapa studiero på skolan. Rektorn har tagit ett stort ansvar som ledare i detta arbete, vilket också lett till förbättringar. Lärares samlade upplevelse avseende trygghet och studiero på skolan, är att innevarande läsår har varit det bästa på flera år. Skolans målinriktade arbete när det gäller att förebygga och förhindra att elever kränks behöver dock förtydligas. Vidare finns det brister i de högre årskurserna avseende elevernas studiero.

Trots att rektorn har god kännedom om verksamheten och har identifierat flera av de områden som Skolinspektionen riktar kritik mot, finns det brister i det systematiska kvalitetsarbetet. Till exempel behöver analyser och diskussioner kring möjliga orsaker av skolans låga kunskapsresultat fördjupas. Ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete innebär att arbetet ska bedrivas strukturerat med fokus på en långsiktig utveckling. Det är rektorn som pedagogisk ledare som har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Söderhamns kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 23 juni 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Klargöra för elever och vårdnadshavare vilka mål utbildningen har.
- Utveckla former för samverkan mellan lärarna och samordna undervisningen i olika ämnesområden så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.
- Anpassa undervisningen efter elevernas olika behov, förutsättningar och erfarenheter.

Motivering

Klargöra mål för elever och deras vårdnadshavare

I läroplanen anges övergripande mål för utbildningen. Läroplanen innehåller även kursplaner för grundskolan. I kursplanerna preciseras de långsiktiga målen för undervisningen i respektive ämne och kunskapskrav för godtagbara kunskaper för de olika betygsstegen. Enligt läroplanen har skolan ett ansvar för att klargöra dessa mål för elever och föräldrar. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om bland annat utbildningens mål är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan.

Skolinspektionens utredning visar att det finns brister i skolans arbete med att klargöra målen för utbildningen och kunskapskraven för de olika betygsstegen i de högre årskurserna. Vid lärarintervju ger lärare några exempel på hur de klargör mål för elever och vårdnadshavare. Skolinspektionen får dock en bild av att detta är alltför lärarberoende och att alla lärare inte gör det i tillräcklig omfattning. Rektor bekräftar att lärare behöver bli tydligare med att klargöra målen i utbildningen. Vid elevintervjuerna beskriver eleverna att det är ganska sällan som de får ta del av planeringar av lärarna och att planeringarna mest handlar om vad eleverna ska göra och inte om mål och kriterier.

Samverkan

I läroplanen anges att lärarna ska samverka med andra lärare för att nå utbildningsmålen. Läroplanen anger också att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen samordnas i olika ämnesområden så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. I Skolverkets allmänna råd om planering och genomförande av undervisning (SKOLFS 2011:149) anges att rektorn bör utveckla former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärarna.

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att undervisningen i de högre skolåren endast i begränsad omfattning samordnas i olika ämnesområden för att ge eleverna möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. I de lägre skolåren förekommer däremot temaarbeten regelbundet. Lärare i de högre årskurserna uttrycker även en önskan om att samverka och samarbeta i högre omfattning. I intervjuer uppger lärare i de högre årskurserna att till exempel arbetsplatsträffar i första hand handlar om att rektor visar elevernas resultat och i mindre omfattning framåtsyftande pedagogiska diskussioner och forum för planering av samverkan och samordning. Rektorn uppger också att det har varit nödvändigt att lägga fokus på att skapa en lugn lärandemiljö runt eleverna och att arbetet med att bland annat samordna undervisning i ämnesområden i de högre årskurserna därför fått stå tillbaka.

Anpassning av undervisning

Skollagen betonar att hänsyn ska tas till barns och elevers olika behov. Enligt skollagen ska elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Av läroplanen framgår att undervisningen ska utgå från elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Det framgår också att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättning och behov och att lärarna har ett utpekat ansvar för att hänsyn tas till den enskilde individens förutsättningar.

Rektorn beskriver att individualisering och anpassning av undervisningen är ett utvecklingsområde, och att det förs kontinuerliga diskussioner kring vikten av individualisering och anpassning till den enskilde eleven. Vid lärarintervjun för de högre årskurserna beskriver lärare att det är stor variation på kunskaperna hos eleverna i klasserna och att undervisningen behöver genomföras på flera olika nivåer. Att anpassa undervisningen blir därför mycket utmanande för lärarna. I en årskurs beskrivs läget som ohållbart för lärare, att möta eleverna på den nivå som behövs. Det framgår även att det varierar mellan lärare i de högre årskurserna i vad mån undervisningen utgår från elevernas erfarenheter och tänkande.

I Skolinspektionens enkät framgår att 30 procent av eleverna i år 9 och 33 procent i år 5 uttrycker att påståendet "skolarbetet är för svårt för mig", "stämmer ganska bra". Lärarna för de högre årskurserna beskriver själva att det är ett utvecklingsområde, att anpassa undervisningen och stimulera eleverna så att det blir roligt i skolan och att utveckla relationerna mellan lärare och elev. 56 procent av eleverna i år 9 svarar i enkäten att påståendet "skolarbetet är roligt", "stämmer ganska dåligt" eller "stämmer inte alls". Lärare beskriver också att många elever som uppnår betygsnivå E, är svåra att motivera för att de ska komma vidare i kunskapsutvecklingen. Rektorn bekräftar att detta är en utmaning för lärarna och att skolan behöver bli bättre på att stimulera eleverna till att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister i skolans arbete när det gäller undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 §, 4 kap. 14 § skollagen, Lgr 11 1, Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.2 Övergripande mål och riktlinjer Kunskaper, riktlinjer 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Ge eleverna ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Av läroplanen framgår att lärarna har ett utpekat ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s 674) anges att eleverna har rätt till inflytande över undervisningen, skolmiljön och verksamheten i övrigt. Kravet på att eleverna ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareut-

veckla utbildningen innebär att det inte är tillräckligt att eleverna ges möjlighet att ta del i detta arbete utan det krävs ett mer aktivt arbete från skolans sida.

När det gäller elevernas möjligheter att påverka arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll så uppger elever vid intervjuer att detta är lärarberoende och de kan inte ge något tydligt exempel på när det sker. Vid lärarintervjun för de högre årskurserna ger några lärare exempel på hur de arbetar med att eleverna ska få inflytande över utbildningen. Till exempelvis välja redovisningsform eller arbetsform. Rektorn beskriver att elevernas möjlighet till inflytande över sin utbildning är något som skolan behöver vidareutveckla. Vidare beskriver rektorn och att detta är alltför lärarberoende.

I Skolinspektionens enkätundersökning svarar 21 procent av eleverna i årskurs 9 på påståendet "Vi elever har inflytande över undervisningens innehåll", att det "stämmer ganska dåligt". Av samma elever uppger 30 procent att påståendet "På lektionerna är vi elever med och påverkar på vilket sätt vi ska arbeta med olika skoluppgifter", "stämmer ganska dåligt".

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister hur skolan arbetar med elevernas reella inflytande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero

Bedömning

Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Se till att rektorn och lärare vidtar åtgärder för att tillförsäkra eleverna studiero.
- Upprätta en plan mot kränkande behandling som uppfyller kraven i skollagen.

Motivering

Studiero

Enligt skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

De elever vid Bergviksskolan som Skolinspektionen intervjuat uppger att skolan upplevs som trygg. Detta bekräftas av elevhälsans representanter, lärare och rektorn. Även i Skolinspektionens enkäter visar svaren från elever och vårdnadshavare också att de upplever skolan som trygg. Rektorn beskriver ett målinriktat arbete med att skapa lugn och ro på skolan med fokus på värdegrunds frågor, som har pågått under de sista två åren.

Däremot finns det brister när det gäller studiero på lektionerna i de högre årskurserna. Eleverna berättar att det oftast handlar om grupper av elever som på olika sätt stör undervisningen och att det då är svårt att arbeta. I intervjun med eleverna i de högre årskurserna och med representanter för elevhälsan framgår det att det inte alltid råder ett respektfullt förhållande mellan elever och lärare. Även lärare beskriver situationer som inte speglar ett respektfullt förhållningssätt mellan lärare och elever, vilket kan resultera i bristande arbetsro i undervisningen. Lärare beskriver att den bristande arbetsron i undervisningen också är en konsekvens av att flera elever har ett stort behov av anpassad undervisning. Vid lärarintervjun framgår det vidare att lärare tycker att det är ett utvecklingsområde att utveckla relationerna till eleverna. Av Skolinspektionens enkät framgår att nästan hälften av eleverna i årskurs 9 tycker att påståendet "på lektionerna stör andra elever ordningen i klassrummet", "stämmer ganska bra". I intervjun med rektor och lärarna framgår att de är medvetna om bristerna i studiero i de högre årskurserna. Rektorn beskriver också att lärarna behöver bli bättre på att anpassa undervisningen efter elevernas behov och förutsättningar, så att bland annat studieron förstärks.

Plan mot kränkande behandling

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. I Skolverkets allmänna råd för arbete mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10) anges att arbetet med planen mot kränkande behandling bör bedrivas så att planen återspeglar förhållandena i varje enskild verksamhet.

I skolans plan mot kränkande behandling är de åtgärder som skolan avser vidta allmänt hållna och skolans olika verksamheter, som exempelvis fritidshemmet, synliggörs inte. Av planen framgår vidare inte vilka åtgärder som har vidtagits under det föregående året och inte heller resultatet av föregående års åtgärder. Av planen framgår inte heller vilka aktuella åtgärder skolan avser att vidta utifrån en aktuell kartläggning. Därmed utgår inte planen från de behov som finns vid skolenheten.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister när det gäller skolans arbete med studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

5 kap. 3 § och 24 §, 6 kap. 7-8 §§ och 10 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande, 2.1 Övergripande mål och riktlinjer, Normer och värden

Särskilt stöd

Bedömning

Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att implementera och förankra skolans rutiner för arbetsgången med särskilt stöd.
- Se till att eleverna får det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver.
- Se till att beslut fattas om åtgärdsprogram och att det i åtgärdsprogrammen framgår hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Motivering

Särskilt stöd

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd.

Skolinspektionens tillsyn visar att Bergviksskolan har rutiner beslutade av rektorn för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Den samlade bilden av samtal med lärare och elevhälsoteamet är dock att rutinen inte är förankrad och att bland annat förväntningarna på vilket ansvar enskild lärare har i arbetsprocessen inte är tydlig. I intervjun med representanter för elevhälsan och lärare på Bergviksskolan både i de lägre och högre årskurserna framträder även en osäkerhet runt vad särskilt stöd innebär.

Lärare, framförallt för de högre årskurserna, och representanter för elevhälsan uppger i intervjun att alla elever i behov av särskilt stöd inte får det. Rektorn berättar att det pågår ett arbete för att implementera skolans rutiner rörande särskilt stöd. Rektor för även dialog med lärare om anpassning av undervisning och särskilt stöd. Rektorn menar vidare att det är varje enskild lärares ansvar att uppmärksamma behov av särskilt stöd, i samråd med, eller med hjälp av bland annat elevhälsan. Det framgår i intervjuer med lärare för både de lägre och högre årskurserna att de är medvetna om detta ansvar.

Rektorn medger också att det finns "elever som faller mellan stolarna" i de högre årskurserna och inte får sina behov tillräckligt utredda och åtgärdsprogram är inte heller upprättade. Lärare för de högre årskurserna beskriver samma sak. Skolinspektionen får i intervjun med elever i årskurs 9 uppgifter där det framkommer att elever har efterfrågat stöd men inte fått stöd.

Representanter för elevhälsan beskriver att om det behövs mer utförliga utredningar kan väntetiden för till exempel en psykologutredning vara cirka 12 månader. Rektor är medveten om sitt ansvar för att en elevs behov av särskilt stöd skyndsamt ska utredas, men bekräftar att väntetiden för en utredning där en psykolog deltar kan vara mycket lång beroende på att tilldelad psykologresurs i kommunen är begränsad.

Åtgärdsprogram

Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Åtgärdsprogrammen vid Bergviksskolan följer en gemensam mall för Söderhamns kommun. Elevernas behov ska framgå och åtgärder på skolnivå, gruppnivå och elevnivå ska anges. Skolinspektionen har tagit del av ett urval av åtgärdsprogram som upprättats. Åtgärdsprogrammen uppfyller till stora delar skollagens krav. Däremot framgår inte av programmen hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 8 och 9 §§ skollagen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Se till att lärarna är väl förtrogna med regelverket som gäller för betygssättning och att de ges stöd för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.
- Se till att de skriftliga bedömningarna beskriver vilka delar av kunskapskraven som eleven uppnått.
- Se till att eleverna informeras om grunderna för betygssättningen.

Motivering

Bedömning och betygssättning

Rektorn har i skollagen ett utpekat ansvar för att betygs sätts i enlighet med de föreskrifter som gäller för betygssättning. Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s 667) är syftet med bestämmelsen att särskilt markera rektorns ansvar för en rättvis och likvärdig betygssättning. Det innebär att rektorn måste se till att lärarna är förtrogna med regelverket och att de ges stöd för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.

I intervjun med lärarna för de lägre årskurserna, framkommer att förändringen med LGR 11, nya kursplaner, har påverkat deras sätt att arbeta med bedömning och betyg i årskurs 6. Vidare beskriver lärarna att de nationella proven ger en tydlig vägledning på vad som förväntas av eleven. Lärarna beskriver också att de nationella proven och andra bedömningar ger vägledning för att förändra undervisningen så att elever kan komma längre i betygstrappan i årskurs 6. Samtal om betyg och bedömning har i de lägre årskurserna skett både på kommunnivå, skolnivå och arbetslagsnivå.

Några av lärarna för de högre årskurserna beskriver att de har suttit på kommunnivå, skolnivå och arbetslagsnivå och fört diskussioner om bedömning. Lärarna uttrycker dock att risken är stor för att bedömningarna blir subjektiva. Lärare för de högre årskurserna menar även att det finns en risk att elever får för höga betyg i de tidigare årskurserna där betyg ges. Till exempel har diskussioner förts mellan lärare och olika uppfattningar har framförts om det är möjligt att få betyget A i årskurs 7. Det råder alltså en tveksamhet hos lärare om hela betygsstegen ska användas i alla årskurser. Lärare ger också exempel på hur betygssättningen förändrats vid lärarbyte.

Rektorn lyfter fram betyg och bedömning som ett område som skolan behöver bli bättre på, även om det pågår ett kontinuerligt arbete med betyg- och bedömningsfrågor. Rektorn beskriver vidare att LGR 11 inte är helt förankrad hos alla lärare. Rektor berättar också att lärare i de högre åldrarna har uttryckt önskemål om att oftare sitta tillsammans och till exempel arbeta tillsammans med bedömning av nationella prov.

Den samlade bilden utifrån intervjuer med lärare och rektor visar att Bergviksskolan behöver vidareutveckla sin samverkan kring bedömning och betygssättning så att skolans lärare får stöd när det gäller att sätta likvärdiga betyg.

Skriftliga bedömningar

Enligt skollagen ska en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i ämnet ges i de fall ett icke godkänt betyg sätt i ett avslutat ämne. Enligt Skolinspektionen är syftet med en skriftlig bedömning är att synliggöra vilka kunskaper eleven tillägnat sig i de fall eleven inte når upp till kunskapskraven för betyget E i ämnet. Bedömningen bör i varje ämne innehålla dels en redogörelse för vilka delar av kunskapskraven eleven uppnått, dels en beskrivning av elevens kunskapsutveckling i förhållande till de delar av kunskapskraven som eleven inte nått.

Tillsynen visar att det inte alltid av de skriftliga bedömningarna framgår vilka delar av kunskapskraven som eleven uppnått. Däremot återfinns beskrivningar av vilka delar av kunskapskraven som eleven inte nått.

Information om grunderna för betygssättningen

Enligt skollagen ska eleverna informeras om grunderna för betygssättningen.

Elever i de högre årskurserna ger konkreta exempel på när betyg har kommit som en överraskning. Vid intervjun framgår vidare att elever i de högre årskurserna upplever att de inte fått betyg motiverade i tillräcklig omfattning. Representanter för elevhälsan bekräftar genom att beskriva exempel, när elever inte har informerats om grunderna för betygssättning. Vid intervjun med lärarna för de högre årskurserna framgår det att det är alltför lärarberoende på vilket sätt det informeras om grunderna för betygsättningen. Rektorn bekräftar att det saknas en del kunskap hos lärare i de högre årskurserna om innehållet i Lgr 11 och att det därför för lärare kan bli svårt att konkretisera grunderna för bland annat betygssättning.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister inom skolans arbete med betyg och bedömning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs åtgärda bristerna.

Författning
3 kap. 14-15 och 17 §§,10 kap. 22 § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning
Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att det vid skolenheten bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att kvalitetsarbetet dokumenteras.

Motivering
Enligt skollagen är det rektorns ansvar att som pedagogisk ledare och chef verka för att utbildningen utvecklas i skola och fritidshem och att arbetet är inriktat mot att de nationella målen uppfylls. I rektors ansvar ingår också att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser, skapa rutiner och former för dokumentationen som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten.

I intervjun med rektorn framkommer att skolan följer kommunens gemensamma årshjul som beskriver när olika resultat ska rapporteras in, olika enkäter genomföras och när ett pedagogiskt bokslut med analys ska lämnas in. Ett sådant bokslut finns inte dokumenterat. Rektorn uppger att även om skolan regelbundet lämnar prognoser och resultat för elevernas måluppfyllelse till förvaltningen, så genomförs inte en analys av resultaten med tydlig koppling till de insatser som beslutas på skol- och arbetslagsnivå. Skolinspektionen gör bedömningen att bristerna i skolans kvalitetsarbete främst består i att tillgängliga resultat och underlag inte analyseras tillräckligt på skolövergripande nivå samt att dokumentationen av det samlade kvalitetsarbetet saknas när det gäller analys av resultat och därtill kopplade åtgärder.

Kunskapsresultaten i årskurs 9 är låga och det är stora skillnader mellan pojkars och flickors kunskapsresultat. Arbetet med att vidareutveckla skolans kvalitetsarbete är centralt, det vill säga planera, följa upp, analysera, dokumentera och initiera förändringar inom de områden som har stor betydelse för måluppfyllelsen. Utan att gemensamt ha identifierat utvecklingsområden och analyserat troliga orsaker till elevernas kunskapsresultat finns det risk att de åtgärder som skolan vidtar inte kommer att få avsedd effekt. Det är också angeläget att skolan i sitt systematiska kvalitetsarbete utvärderar och säkerställer att de stödinsatser som görs också leder till avsedda resultat.

I intervjuer ger elevhälsans representanter en bild av att skolans rutiner och strukturer när det gäller det systematiska kvalitetsarbetet behöver förbättras. Lärare beskriver att skolövergripande resultat ofta redovisas, men meningarna går isär om huruvida detta följs av framåtsyftande diskussioner. Rektorn beskriver att det är ett utvecklingsområde på skolan att fördjupa kvalitetsarbetet samt att genomföra det på ett systematiskt sätt och göra alla medarbetare delaktiga i arbetet.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister när det gäller det systematiska kvalitetsarbetet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning
4 kap. 4 och 6 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning
Söderhamns kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Se till att eleverna har tillgång till en samlad elevhälsa som arbetar förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot målen.

Motivering
Skollagen anger att det ska finnas en elevhälsa för eleverna. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Det innebär att elevhälsan ska bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Vidare ska elevhälsan arbeta med mer generellt inriktade uppgifter som rör elevernas arbetsmiljö, till exempel skolans värdegrund, arbetet mot kränkande behandling,

undervisningen om tobak, alkohol och andra droger, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/19:165) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling.

Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För de medicinska insatserna ska det finnas tillgång till skolläkare och skolsköterska. Dessutom ska eleverna ha tillgång till psykolog och kurator, och det ska finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I skolans elevhälsoteam ingår skolsköterska, kurator, två specialpedagoger samt rektor. Skolläkare finns också att tillgå. Skolan har även tillgång till skolpsykolog, dock endast för utredningar. Rektor beskriver att väntetiden varierar och att ärenden läggs på hög hos psykologen och den centrala elevhälsan. Vid intervjun med elevhälsoteamet framgår att teamet möts varannan vecka under ledning av rektor. En dagordning styr mötena, där utredningar om eventuellt särskilt stöd ingår, nya åtgärdsprogram samt uppföljning av tidigare ärenden. Representanter för elevhälsan beskriver att dessa möten i princip endast behandlar individärenden. I intervjun med både lärare och representanter för elevhälsoteamet framgår vidare att rutinerna, för hur elevhälsoteamet generellt ska arbeta för att stödja elevernas utveckling mot utbildnings mål, behöver tydliggöras. Exempelvis behöver rutiner för samverkan mellan lärare och elevhälsoteamet klargöras. Elevhälsans representanter uttrycker också att fokus på individärenden under elevhälsans möte gör att det hälsofrämjande och förebyggande arbetet i ingen eller mycket begränsad omfattning genomförs. Rektorn medger i rektorsintervjun att hon är medveten om att ett stort fokus ligger på individärenden i elevhälsans arbete.

När det gäller tillgången till skolpsykolog så uppger rektor att det finns en skolpsykolog för Söderhamns kommun och att tjänsten omfattar 40 procent. Konsekvensen för skolans elevhälsoteam blir att tillgången till psykologisk kompetens blir mycket begränsad och därmed saknas det förutsättningar för ett kontinuerligt och strukturerat samarbete mellan de kompetenser som ska ingå i elevhälsan. Ytterligare en konsekvens är att behovet av psykologkompetens vid bedömningar av elevernas behov blir mycket begränsat.

Många elever på skolan har ett stort behov av anpassad undervisning och särskilt stöd. Studieron är inte tillfredställande i flera klasser. Det är därför särskilt angeläget att elevhälsans kompetenser används och elevhälsan organiseras på

ett sådant sätt att reella förutsättningar skapas för att samråda om det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

Sammanfattningsvis konstaterar Skolinspektionen att det finns brister när det gäller elevernas tillgång till en samlad elevhälsa som arbetar förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot målen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderhamns kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 25, 29 §§ skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Katarina Håkansson
Enhetschef

Mårten Petersson
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.